

Asia: VM107:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtiokonttorista annetun lain ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Kysymykset

Huomionne analysointi- ja raportointipalveluihin ja siinä käytettäviin tietoihin liittyen:

Henkilötietojen kerääminen ja käsittely raportointi- ja analysointipalvelussa on erittäin mittavaa. On syytä vielä arvioida, onko näin laajamittainen henkilötietojen käsittely välttämätöntä tavoitteihin pääsemiseksi. Lisäksi raportointi- ja analysointipalvelujen tavoitteet on kuvattu esityksessä melko yleismalkaisesti. Ministeriö pitää hyvänä asiana sitä, että asiasta tehdään tietosuojaa koskeva vaikutusten arviointi ennen palvelun käyttöön ottamista.

Valtiokonttorille on annettu tehtäväksi tiedolla johtamisen kehittäminen, mitä varten Valtiokonttori alkaa tarjota raportointi- ja analysointipalveluita. On kuitenkin huomattava, että tätä varten Valtiokonttori tarvitsee tiedon virastojen tarpeista. Lisäksi analysointi ja tulkinta vaati aina viraston toimintaympäristön ja kokonaisuuden ymmärrystä.

On erittäin tärkeää, että tietoja käsiteltäisiin riittävän turvallisella alustalla. Ennen analysointi- ja raportointipalvelun käyttöönottoa on syytä arvioida huolellisesti, minkä suojausluokan tai turvaluokan järjestelmä on riittävä näin suurelle määrälle henkilötietoa. Järjestelmä tulee sisältämään virkamiehestä käytännössä kaiken mahdollisen tiedon, joten tiedon paljastuminen voi olla suuri riski turvallisuudelle.

Lisäksi analysointiin ja raportointiin liittyy se, että pohjana käytetyn tiedon tulee olla laadukasta ja oikeaa. Siten tärkeää on myös se, että palvelukeskus kehittää jatkuvasti järjestelmiään, esimerkiksi Kiekua. Tällä hetkellä Kiekun raportointi antaa asiakasvirastoille ajoittain vääriä tietoja.

Esityksessä sanotaan, että terveydentilaa koskevia tietoja ei käsitellä analysointi- ja raportointipalvelussa (s. 5). Kuitenkin esityksen sivulla 16 sanotaan, että tällaisia tietoja käsitellään. Ristiriita tulisi selkeyttää jatkovalmistelussa.

Huomionne Valtiokonttoria koskevaan lakiin ehdotetuista muutoksista:

-

Huomionne palvelukeskusta koskevaan lakiin ehdotetuista muutoksista:

Palvelukeskuksen järjestelmissä henkilötietojen käsittely on aina volyymiltaan suurta. Siten olisi hyvä, että palvelukeskus tekisi aina ennen uuden järjestelmän käyttöönottoa tietosuoja koskevan vaikutustenvuorotuksen. Asia olisi syytä kirjata lakiin.

On tärkeää, että asiakkaat voisivat edelleen myös itse ottaa maksutta raportteja ulos esimerkiksi Kiekusta. Esityksestä ei käy ilmi, jääkö tämä mahdollisuus vielä asiakkaille. Näistä raporteista ei tulisi tehdä maksullisia palvelukeskuksen suoritteita.

Huomionne rekisterinpitäjyydestä analysointi- ja raportointipalveluissa sekä yhteisrekisterinpitäjyydestä valtion talous- ja henkilöstöhallinnon tietojen osalta:

Rekisterinpitäjäraportointi- ja analysointipalvelussa

Esityksen mukaan Valtiokonttori ja palvelukeskus toimivat rekisterinpitäjinä raportointi- ja analysointipalveluissa käytettävän tiedon osalta. Mikäli palveluja tuotetaan asiakkaan toimeksiannosta asiakkaan lukuun, on syytä miettiä, onko Valtiokonttori tai palvelukeskus myös tuossa roolissa rekisterinpitäjä vaiko henkilötietojen käsittelijä.

On myös syytä vielä arvioida, onko todella niin, että Valtiokonttori ja palvelukeskus eivät olisi yhteisrekisterinpitäjiä, kun ne käyttävät yhteistä alustaa samojen henkilötietojen käsittelyyn. Mikäli toimijat eivät ole yhteisrekisterinpitäjiä, on syytä määritellä tarkasti, mikä taho vastaa alustan tietoturvesta ja tietosuojasta.

Esityksestä jää epäselväksi palveluntuottajien rooli rekisterinpitäjyyssasiassa. Esityksen mukaan (s. 7) ”Valtion yhteisillä palveluntuottajilla säilyisi toimivalta analysoida ja kehittää omaa toimintaansa ja toimialaansa kuten aiemminkin. Tässä työssä kukin palveluntuottaja voisi hyödyntää yhteisten palveluntuottajien rekistereistä kerättyjä tietoja.” Missä roolissa palveluntuottajat käsitelisivät toisilta palveluntuottajilta saatua tietoa? Saavatko palveluntuottajat tiedot suoraan sellaisenaan vai tuottaako Valtiokonttori tai palvelukeskus palveluntuottajan tarvitseman tiedon anonymisoiduna palveluntuottajalle?

Yhteisrekisterinpitäjäraportointi palvelukeskuksen kanssa

Lakiehdotuksen mukaan palvelukeskuksen asiakkaat vastaavat tallentamiensa tietojen sisällöstä. Todellisuudessa kuitenkin palvelukeskus määrittelee pitkälti sen, mitä sisältöä asiakkaat tuottavat järjestelmiin. Osittain palvelukeskus määrittelee myös sen, mitä tietoja asiakkaat keräävät kansalaisilta esimerkiksi valtiolle.fi-järjestelmän kautta ja sen, kuinka kauan tietoja säilytetään järjestelmissä.

Esityksen mukaan asiakkaat toimivat rekisteröidyn yhteyspisteenä. Laissa tai esityksen perusteluissa olisi hyvä todeta, että palvelukeskus on velvollinen avustamaan asiakasta rekisteröidyn oikeuksien täyttämässä. Tiedot rekisteröidyistä ovat kuitenkin palvelukeskuksen omistamissa järjestelmissä.

On hyvä, että esityksen mukaan palvelukeskus vastaisi järjestelmien tietoturvallisuudesta. Esityksessä voisi kuitenkin olla hyvä ottaa kantaa myös siihen, miten on määrä toimia, jos asiakkaan tulkinnan mukaan palvelukeskuksen tarjoaman järjestelmän tietoturvallisuus ei ole riittävällä tasolla. Tällainen tilanne toteutui viime vuonna Handi-järjestelmää käyttöönotettaessa.

Muut huomiot:

Muita huomioitane aiheeseen liittyen:

-

Kava Ronja
Liikenne- ja viestintäministeriö